

Kraków, dnia 12 października 2016 r.

OPINIA KATEDRY PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ UJ

PRZEDSTAWIONA W ODPOWIEDZI NA PISMO MKIDN

Z DNIA 14 WRZEŚNIA 2016 R.

Poniższe uwagi odnoszą się do poszczególnych (wybranych) przepisów projektu dyrektywy w sprawie praw autorskich na jednolitym rynku cyfrowym. Większość zagadnień to kwestie o dużym znaczeniu, mogące być każdą z osobna przedmiotem obszernego opracowania. Z uwagi na krótki termin konsultacji (zresztą krótki czas, jaki upłynął od przedstawienia projektów przez KE), poniższe uwagi są bardzo skrócone. Przy czym, ze względów praktycznych, poszczególne przepisy projektowanej dyrektywy komentowane są przez pryzmat obowiązujących przepisów polskiego pr. aut.

Art. 3

Przepis dotyczy tzw. text and data mining. Krąg beneficjentów tej formy dozwolonego użytku zawężony został jedynie do „instytucji badawczych”, zaś jej cel do „badań naukowych”, co sprawia, że przepis ten odnosić należy do art. 5 ust. 3 lit. a dyrektywy 2001/29 oraz 27 pr. aut. art. „Formalnie” przepisy te już dzisiaj pozwalają na korzystanie w celach badań naukowych; pojęcie korzystania jest zaś ogólną formułą obejmującą wszystkie formy eksploatacji, jakkolwiek art. 5 ust. 3 lit. a dyrektywy 2001/29 to przepis fakultatywny, zaś w art. 27 pr. aut. różnicuje się korzystanie i zwielokrotnianie, ten ostatni akt niejako ograniczając ilościowo.

Proponowaną regulację można ocenić co do zasady pozytywnie. Wydaje się, że w obecnych czasach przyrost danych, informacji jest na tyle znaczny, że wymusza w pewnych przynajmniej przypadkach posługiwanie się technikami zautomatyzowanymi. Nadal jednak możliwość swobodnego tworzenia (kopiowania) tak dużych baz danych może budzić wątpliwości (takie wątpliwości wyrażano w nauce prawa już wcześniej w kontekście wyżej wskazanych przepisów).

Art. 4

Przepis ten dotyczy głównie e-learningu. Należy odnieść go do niedawno wprowadzonego do pr. aut. ust. 2 w art. 27.

Proponowaną regulację ocenić należy co do zasady pozytywnie – niewątpliwie konieczne jest wyraźne przesądzenie, czy taka forma dozwolonego użytku dydaktycznego jest dozwolona. Wątpliwości może budzić możliwość wyłączenia tego wyjątku przewidziana w ust. 2 projektowanego przepisu (argument podniesiony już przez Centrum Cyfrowe Projekt: Polska). Wydaje się, że dostatecznym zabezpieczeniem interesów uprawnionych jest możliwość godziwej rekompensaty z ust. 4 projektowanej regulacji i stąd brak konieczności wprowadzania możliwości wyłączenia tego wyjątku.

Problemów interpretacyjnych przysparzać może natomiast ograniczenie zakresu tego wyjątku do celów niekomercyjnych przy jednoczesnym posłużeniu się niezdefiniowanym pojęciem placówki edukacyjnej – taka redakcja przepisu prowokuje do pytania o możliwość skorzystania z niego przez różnego rodzaju instytucje szkolnictwa prywatnego, co do zasady nastawione na osiągnięcie zysku. Ani sam projektowany przepis, ani odpowiednie motywy preambuły, nie pozwalają na udzielenie jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

Art. 5

Przepis dotyczy kopii w celu zachowania zbiorów instytucji dziedzictwa kulturowego. Należy odnosić go do art. 28 ust. 1 pkt. 2 i ust. 2 pr. aut. Zasadność wprowadzenia takiego wyjątku nie budzi raczej wątpliwości. Ewentualnie kwestią szczegółową wymagającą rozważenia jest interpretacja tego fragmentu projektowanego przepisu, który stanowi o celu wykonania kopii – ograniczonego tutaj wyłącznie „do celu zachowania”. Sugerować należy takie rozumienie tego przepisu (lub może jego doprecyzowanie), że kopia sporządzona celem zachowania zbiorów może być następnie sama udostępniana (w miejsce oryginalnego egzemplarza, wyłączonego wówczas od udostępniania).

Art. 7

Przepis dotyczy dzieł niedostępnych w obrocie handlowym. Odniesić należy go do art. 3 [10] – 35 [12] pr. aut.

Jeśli chodzi o ocenę tej regulacji, to należy mieć na uwadze, że kwestia ta jest obecnie kontrowersyjna (zob. opinia rzecznika generalnego w sprawie C-301/15). Niezależnie od tego, zwraca w szczególności uwagę definicja utworu (innego przedmiotu), który uznać można za niedostępny w obrocie handlowym. Projektowana definicja jest bardzo wąska, m.in. poprzez odwołanie się do wszystkich tłumaczeń. Twierdzić można, że utwór dostępny jedynie w tłumaczeniu w mało znanym języku jest de facto niedostępny dla czytelników nieznających tego języka.

Art. 11

Przepis dotyczy pokrewnego prawa wydawców. Odniesić można go – w pewnym sensie – do art. 11 pr. aut., który dotyczy jednak autorskich praw majątkowych.

Trudno zająć kategoryczne stanowisko co do tego, czy wprowadzenie takiego nowego prawa faktycznie jest uzasadnione, w szczególności w sytuacji, gdy wydawcy często są uprawnieni, na podstawie umów z autorami, z tytułu autorskich praw majątkowych do treści publikowanych w prasie, co również gwarantuje im pewną ochronę (dostrzegając jednocześnie, że ochrona skonstruowana w oparciu o prawo pokrewne może mieć inny zakres). Kwestia wymagałaby obszernej analizy ekonomicznej w zakresie rynku prasy, sytuacji ekonomicznej wydawców, skali cyfrowego korzystania z prasy przez inne podmioty.

Art. 13

Przepis dotyczy w istocie obowiązku monitorowania/filtrowania treści zamieszczanych w serwisach hostingowych, zwanego tutaj obowiązkiem „stosowania skutecznych technologii rozpoznawania treści”. Propozycja wprowadzenia tego obowiązku w sytuacji, gdy TS UE wypowiedział się w tej kwestii co do zasady negatywnie lub przynajmniej powściągliwie, budzi wątpliwości. A w każdym razie precyzyjne zredagowanie przepisu, który wprowadzałby taki obowiązek, uwzględniając jednak orzecznictwo TS UE, może być utrudnione.

Art. 14

Przepis dotyczy rodzaju obowiązku (roszczenia?) informacyjnego twórców (artystów wykonawców) wobec licencjobiorców lub nabywców autorskich praw majątkowych (pokrewnych). Należy odnosić go do art. 47 pr. aut. Co do zasady rozwiązanie takie funkcjonuje już więc w prawie polskim i nie jest kontestowane.

Art. 15

Przepis ten dotyczy roszczenia o podwyższenie wynagrodzenia należnego twórcom (artystom wykonawcom). Należy go odnosić do art. 44 pr. aut. Co do zasady rozwiązanie takie funkcjonuje już więc w prawie polskim i nie jest kontestowane.